

ONTWIKKELING TOEKOMSTAGENDA SPECIALISTISCH VOORTGEZET ONDERWIJS (PRO & VSO) PROVINCIE GRONINGEN

Toekomstagenda

De schoolbesturen VSO en PrO en de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs in de provincie Groningen willen met elkaar een gezamenlijke, gedragen, meerjarige agenda voor toekomstbestendig voortgezet specialistisch onderwijs in de provincie Groningen ontwikkelen. Want het voortgezet speciaal onderwijs en het praktijkonderwijs in de provincie heeft te maken met belangrijke uitdagingen. Zoals leerlingendaling, de verbeteraanpak Passend Onderwijs, de route naar inclusiever onderwijs en de aanpak gericht op kansengelijkheid. De agenda heeft als doel blijvend goed en thuisnabij onderwijs te kunnen verzorgen voor leerlingen die zijn aangewezen op praktijkonderwijs (PrO) en voortgezet speciaal onderwijs (VSO) in de provincie. Het perspectief van de leerling is daarbij leidend.

De totstandkoming van deze toekomstagenda vraagt om een zorgvuldig proces. Alle VSO-/PrO-bestuurders uit de vier regio's (Noord, West, Centraal, Zuidoost) en de Samenwerkingsverbanden VO Stad en VO Ommelanden trekken in dezen daarom gezamenlijk op in een bestuurlijk overleg.

Maatwerk

In november en december 2021 hebben de onderzoekers van Breuer & Intraval schoolbestuurders in de regio's opgezocht, en hen geïnformeerd over de uitkomsten van de nulmeting naar het PrO- en VSO- onderwijs in de regio

Groningen, die inzoomt op de meerjarige leerlingaantallen, de verschillende doelgroepen, de leerlingenstromen (van en naar andere SWV-en), de krimpprognoses, en de opheffingsnormen. Daarnaast is de bestuurders gevraagd naar hun opvattingen, en hadden ze de gelegenheid om aan te geven wat volgens hen de vraagstukken zijn waartoe VSO en PrO zich nu en in de toekomst zouden moeten verhouden.

In de interviews kwam onder meer naar voren dat het er bij VSO en PrO met name op aankomt om maatwerk te bieden in de reguliere setting, en dat maatwerk mogelijk gemaakt kan worden door samen te werken in de regio, met de expertise van het VSO en PrO. Ook werd er in de

De schoolbesturen VSO en PrO en de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs in de provincie Groningen hebben op 11 november 2020 vastgesteld dat toekomstbestendig voortgezet specialistisch onderwijs een gezamenlijke aanpak vraagt. Deze aanpak ligt besloten in het onderwijsmanifest dat ten grondslag ligt aan het VO-MBO platform, dat door alle onderwijsbesturen in de provincie Groningen is ondertekend.

vraaggesprekken meer samenwerking en afstemming tussen het VMBO en het MBO bepleit. De bestuurders waren eensgezind over de noodzaak om over de eigen bestuurlijke grenzen heen te stappen om oplossingen te realiseren die ten grondslag moeten liggen aan de Toekomstagenda.

Toekomstbestendig onderwijs

Begin februari 2022 hebben er vervolgens regionale visiebijeenkomsten met schoolbestuurders en directeuren van de PrO-/VSO-scholen plaatsgevonden, in de vorm van interactieve Zoomwerksessies voor de regio's Noord en West, Zuidoost en Centraal. De deelnemers aan deze bijeenkomsten werden aan een spervuur van stellingen over de toekomst van VSO en Pro in de provincie onderworpen, die hen prikkelden en hielpen om hun eigen opvattingen hierover aan te scherpen. De bedoeling van deze visiebijeenkomsten was om informatie te verstrekken over de eerder genoemde nulmeting, om opvattingen te inventariseren over de toekomst van het PrO- en VSO-onderwijs, en elementen en criteria te verkennen en te bespreken die een rol spelen bij het gestalte geven aan toekomstbestendig PrO- en VSO-onderwijs in de provincie Groningen. Centraal stond daarbij steeds de vraag wat er bijdraagt aan toekomstbestendig onderwijs voor *alle* leerlingen in het PrO en VSO in de provincie. Daarna zijn er mogelijke toekomstscenario's verkend en besproken.

Zeven bouwstenen

Vervolgens zijn er, op basis van de eerdere nulmeting, de interviews met de bestuurders en regionale visiebijeenkomsten, zeven bouwstenen geformuleerd, die richtinggevend zijn voor de Toekomstagenda voor specialistisch onderwijs (PrO en VSO) in de provincie Groningen, te weten:

- 1. VSO en PrO → regulier VO**
Meer leerlingen VSO en PrO volgen onderwijs in (de setting van) het regulier VO.
- 2. Thuisnabij door maatwerk en symbiose**
Leerlingen die een extra ondersteuningsbehoefte hebben krijgen meer maatwerk aangeboden, in de regio (Ommelanden). Dat maakt thuisnabij onderwijs mogelijk.
- 3. Specifieke provinciale voorzieningen VSO**
Specifieke voorzieningen op het terrein van het VSO blijven noodzakelijk voor specifieke doelgroepen.
- 4. Doelgroepenmodel**
Provinciaal wordt het doelgroepenmodel als ondersteunend instrument gehanteerd om de ondersteuningsbehoefte van de leerling in beeld te krijgen en/of leerlingen in te delen/toe te wijzen.
- 5. Kwaliteit – volume – bekostiging**
Er zijn voldoende leerlingen nodig in een school/afdeling om goede/aanvaardbare kwaliteit te kunnen leveren.
- 6. Onderwijs – Jeugdhulp**
Structurele, georganiseerde en vraaggestuurde beschikbaarheid en inzet van jeugdhulp in de scholen is nodig om de noodzakelijke ondersteuning aan leerlingen/jongeren te kunnen bieden.
- 7. Verbeteren overstapmomenten**
Op plekken en momenten waar sprake is van 'overstappen' worden mogelijkheden gezien een bijdrage te leveren aan toekomstbestendig onderwijs voor PrO- en VSO-leerlingen. Daarbij gaat het om de volgende overstapmomenten:

A. SBO/SO → PrO/VSO

Betere screening/toetsing van de instroom uit het SBO/SO naar PrO-VSO kan instroom in PrO en VSO beperken.

B. VSO-cluster 3 ↔ PrO

Meer leerlingen van cluster 3 met het uitstrooprofiel arbeid kunnen onderwijs volgen in het PrO-onderwijs.

C. PrO/VSO → MBO

Verbetering van de aansluiting van PrO- en VSO-leerlingen naar het MBO realiseren.

1. Thuisnabij – Kwaliteit – Volume – Bekostiging

Thuisnabij onderwijs wordt belangrijk gevonden. Specialistische voorzieningen vragen een bepaalde omvang om voldoende kwaliteit te kunnen bieden met de bestaande bekostiging.

2. Concentratie – behoud – uitbreiding voorzieningen

Er wordt verschillend gedacht over concentratie/samenvoegen, of behouden of zelfs het uitbreiden van de bestaande voorzieningen in de Ommelanden.

Vraagstukken en keuzes

De uitkomsten van de interviews en visiebijeenkomsten en de vertaling ervan naar de bovengenoemde bouwstenen, hebben geresulteerd in nader te bepalen standpunten en keuzes ten aanzien van een tweetal vraagstukken. Het blijkt dat er een spanning bestaat in de samenhang tussen:

Voor het opstellen van de Toekomstagenda is het maken van keuzes en standpuntbepaling in dezen nodig.

Drijfveer

Yvonne Beishuizen

“Kinderen kunnen pas leren als het pedagogisch klimaat op orde is. In het speciaal onderwijs werken wij overal met “de gouden weken”, speciaal

gericht op een brede introductie en vooral op groepsvorming. Zo zijn er meerdere voorbeelden die ook in het reguliere onderwijs kunnen bijdragen aan een veilig pedagogisch klimaat. Ga de dialoog er eens over aan hoe je het speciaal onderwijs hebt ingericht, en wat je daarvan kunt overnemen in het reguliere onderwijs. En hoe je mogelijk kinderen langer in het regulier onderwijs kunt houden.”

Aan het woord is Yvonne Beishuizen, voorzitter van het College van Bestuur van RENN4, die als zodanig onderdeel uitmaakt van het bestuurlijk overleg dat moet besluiten over een agenda voor toekomstbestendig voortgezet specialistisch onderwijs in de provincie Groningen. Beishuizen, opgegroeid in Uithuizen, is van oorsprong fysiotherapeute. Ze studeerde bewegingswetenschappen in Amsterdam, en werkte voor ze in 2019 bij RENN4 kwam ruim twintig jaar in het HBO, bij de GGD en bij REIK: “Ik kwam in aanraking met mensen die aan de andere kant van het geluk geboren zijn”, vertelt ze. “Niet iedereen redt het alleen, maar met hulp wel. Dat is samenredzaamheid. Iedereen zou er toe verleid, er in gesteund moeten worden om het maximale te bereiken, niet persé alleen op cognitief vlak, maar ook als je met je handen wilt werken..”

Beishuizen vraagt zich af in hoeverre het onderwijs nog aansluit op een diversiteit

aan gedrag van leerlingen: “Als RENN4 willen we niet persé groeien. Uiteindelijk willen we met elkaar inclusiever onderwijs aanbieden. Toch zijn we als RENN4 in Noord-Nederland met circa 600 leerlingen gegroeid de afgelopen jaren, terwijl er in totaal, vanwege de demografische ontwikkeling, minder leerlingen zijn in het Noorden.

Volgens Beishuizen zou je het onderwijs regionaal verankerd rondom kinderen moeten organiseren,: “Je moet niet te veel met kinderen in busjes willen rondrijden. Om het zo te kunnen organiseren, zou je specifieke expertise kunnen toevoegen aan het reguliere onderwijs, en

tegelijkertijd op zoek kunnen gaan naar hybride vormen van taakinfilling. Als onze mensen deels ook onderzoeks- en observatiewerk bij reguliere scholen kunnen verrichten, ontstaan er meer mogelijkheden voor taakdifferentiatie. Misschien wordt het werken in het onderwijs daarmee ook aantrekkelijker en wordt de werkdruk als minder belastend ervaren. Mogelijk dat kinderen op deze wijze bovendien langer in het reguliere onderwijs kunnen

blijven, en je thuisnabij onderwijs kunt blijven aanbieden. Om dat te kunnen doen heb je als onderwijs-organisaties de kracht van het collectief nodig; je moet over grenzen heen durven stappen, in dialoog met elkaar.”

Volgens Beishuizen is het de kunst om PrO en VSO dichter bij elkaar te brengen, dichter bij de kinderen, meer geclusterd in de regio, met meer leren op locatie, niet alleen op de school, ook in samenwerking met het bedrijfsleven. Dat kan volgens haar door kennisuitwisseling over en weer: “Daar moeten we echt stappen in maken.

“Ik kwam in aanraking met groepen die aan de andere kant van het geluk geboren zijn. Niet iedereen redt het alleen, maar met hulp wel. Dat is samenredzaamheid. Iedereen zou er toe verleid, er in gesteund moeten worden om het maximale te bereiken.”

Het onderwijs is weleens teveel in zichzelf gekeerd. Maar sommige processen hebben tijd nodig, om de geesten rijp te maken en de urgentie te voelen dat er wat moet gebeuren.”

Informereren over voortgang

Met dit nieuwsbulletin wordt u met enige regelmaat geïnformeerd over de voortgang van het proces om te komen tot de gezamenlijke toekomstagenda.

Op basis van de eerdere nulmeting, de interviews met de bestuurders en de regionale visiebijeenkomsten, heeft het bestuurlijk overleg de door Breuer & Intraval opgestelde “Eindrapportage Toekomstagenda specialistisch onderwijs (PrO en VSO) provincie Groningen” nu vastgesteld.

In deze rapportage zijn zeven richtinggevende bouwstenen geformuleerd voor de Toekomstagenda, zoals ze ook in dit bulletin zijn weergegeven, en is een visie op zo’n toekomstagenda opgenomen. U kunt de eindrapportage opvragen bij de directie van uw school, of bij het schoolbestuur.

“Het onderwijs is weleens teveel in zichzelf gekeerd. Maar sommige processen hebben tijd nodig, om de geesten rijp te maken en de urgentie te voelen dat er wat moet gebeuren”

Na de zomer wordt er een vervolg aan het proces gegeven middels overleg in de beide samenwerkingsverbanden VO. In dat vervolg zullen er toekomstscenario’s worden voorbereid, voortvloeiend uit de zeven bouwstenen en de visie uit de eindrapportage. Het is de bedoeling dat er in het najaar een werkconferentie plaatsvindt over deze mogelijke toekomstscenario’s, met als doel deze scenario’s met elkaar uit te wisselen, aan te scherpen en zo mogelijk vast te leggen. Op deze werkconferentie zal er bovendien ook ruimte zijn voor inspirerende voorbeelden uit de praktijk.

In dit bulletin kan er ook aandacht besteed worden aan goede voorbeelden die er in de dagelijkse praktijk van de scholen al zijn, op het gebied van o.a. toekomstbestendigheid en samenwerking, inclusiever onderwijs en kansengelijkheid. Als u die wilt aandragen, neemt u dan contact op met [Esther Flap](#) en/of [Jan Houwing](#) (neemt u bij uw mail in cc alstublieft [Tsjerk Bottema](#) mee, die de redactie van dit nieuwsbulletin verzorgt).

COLOFON

Dit bulletin is een uitgave van de schoolbesturen VSO en PrO en de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs in de provincie Groningen. De redactie en de vormgeving van dit nieuwsbulletin wordt verzorgd door [Tsjerk Bottema](#).